

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โลกมันเจริญ.. สมัยก่อนเห็นไหม เวลาที่ว่ามันเป็นธรรมชาติ มันเป็นสิ่งที่โลกยังไม่เจริญ การฟังธรรมนี้แสนยาก.. เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักร เทวดาส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไปเลย “จักรได้เคลื่อนแล้ว ย้อนกลับอีกไม่ได้”

จักรได้เคลื่อนแล้วเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว แล้วเวลาแสดงธรรมจักรนั้นเป็นความจริง แต่แสดงอยู่ที่ป่ามฤคทายวัน อยู่ทีนั้นมีอยู่ ๕ คน มีปัญจวัคคีย์ แต่อันนั้นนะธรรมจักรมันเป็นปฐมเทศนา อันนั้นฟังธรรมนี้ฟังได้ยาก เพราะว่าสมัยโบราณเทคโนโลยีมันไม่มี สมัยนี้พอมันมีขึ้นมา มันฟังธรรมๆ แต่ธรรมะมันมีหลายมีละเอียดคนละ แล้วฟังธรรมนี้เราบอกว่าฟังธรรมไม่เป็น

คนฟังธรรมไม่เป็น เห็นไหม เราเจอบ่อยมาก เวลาว่านี่ว่า “เมื่อไหร่หลวงพ่อกจะเทศน์ชะที เมื่อไหร่หลวงพ่อกจะเทศน์ชะที” เพราะวัฒนธรรมของเราก่อนจะฟังเทศน์ ต้องขึ้นนะโม ตัสสะก่อน ต้องขึ้นธรรมาสน์ถึงจะว่าเป็นการเทศนาว่าการ

แต่ถ้าเป็นการแสดงธรรมเขาบอกว่า “นี่ไม่ใช่แสดงธรรม นี่เป็นการคุยกันเพื่อนฝูง” การคุยกันเพื่อนฝูงนี่มันเข้าถึงหัวใจได้มากกว่านะ แต่ถ้าการแสดงธรรมอย่างนั้น นี่มันเป็นวัฒนธรรม

การแสดงธรรม.. ธรรมมันมาจากไหน ถ้ามันเป็นธรรมมาจากหัวใจนะ คุณสิ เราศึกษานะ ว่าโลกนี้เป็นอนิจจัง คนเราเกิดมาแล้วต้องตายหมด นี่เรารู้ทั้งนั้นแหละ แต่มันเป็นการศึกษาอย่างหนึ่ง คุณสิ เวลาเราศึกษา การศึกษาการเล่าเรียนนี่อย่างหนึ่ง ทางวิชาการ เราศึกษามาแล้วเป็นวิชาชีพ เราลงไปปฏิบัติ ไปทำกิจกรรมหรือเราไปทำวิชาชีพ ถ้าประสบความสำเร็จนั่นเป็นอีกอย่างหนึ่ง แล้วพอเป็นอีกอย่างหนึ่ง..

นี่พูดถึงทางโลกนะ แต่ถ้าเป็นทางธรรมละ เป็นอีกอย่างหนึ่งนี่เป็นแล้วมันคิดใหม่ คุณสิเวลาคนนะ คนเราหาเงินหาทองมาแล้วรู้จักใช้สอย คนนั้นจะไม่ใช่เจ้าของ

แก้วแหวนเงินทอง แต่ถ้าใครหามาถ้ามั่นติดพัน บางคนหาเงินมาแล้วนะใช้ไม่เป็น แล้วไม่กล้าใช้ ใช้ไม่ได้ นี่มันเป็นห่วงเป็นใยไปหมดเลย เห็นไหม เราเป็นคนที่หามา เราเป็นเจ้าของเขา ทำไมเราไปเป็นทาสของเขาละ.. นี่พูดถึงทางโลกเวลามั่นติดใจ

นี่เวลาเราประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้าเราปฏิบัตินะ นี่เราศึกษามาแล้วเราได้แต่ชื่อมันมา แล้วเรามีแต่ความวิตกกังวล แล้วเวลาปฏิบัติขึ้นไปแล้ว เห็นไหม การปฏิบัติเหมือนกับเราประกอบสัมมาอาชีวะ ถ้าประกอบสัมมาอาชีวะประสบความสำเร็จ อันนั้นถึงจะเป็นความสำเร็จ

ในการประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้าเราทำสติ เราตั้งสติของเรา เราเกิดสมาธิของเราขึ้นมา เราเกิดปัญญาของเราขึ้นมา เราจะรู้เลยว่าความแตกต่างระหว่างโลกียปัญญากับโลกุตตรปัญญามันแตกต่างกันอย่างไร ในปัจจุบันนี้เป็นโลกียปัญญา

โลกียะมันคืออะไร.. คือคนเรานี้ห้ามความคิดไม่ได้ ความคิดของคนนี้ห้ามไม่ได้หรือ แล้วความคิดมันเกิดขึ้นมาก็เข้าใจว่าอันนั้นเป็นปัญญาแล้วไง เราเข้าใจว่าความคิดอันนี้มันเป็นปัญญา แต่ปัญญาอันนี้มันเกิดบน..

ความคิดเกิดบนอะไร ? ความคิดมันเกิดบนจิต..

จิตมันคืออะไร ? จิตคือพลังงาน จิตคือภวาสวะ ความคิดนี้เกิดบนจิต..

จิตมันคืออะไร ? จิตมันมีวิชา ความคิดนี้เป็นความคิดของกิเลสทั้งหมด.. ทั้งๆที่คิดเรื่องธรรมะนี่แหละ ! แต่เป็นเรื่องกิเลสทั้งหมด เพราะกิเลสมันพาคิด

“มารเอ๋ย.. เธอเกิดจากความดำริของเรา ! มารเอ๋ย.. เธอเกิดจากความดำริของเรา”

ความดำริกับความคิดอันเดียวกันไหม ? ความดำรินี้มันละเอียดกว่าความคิดอีก.. ความดำรินี้ละเอียดกว่าความคิด แล้วมารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา.. แล้วความคิดเกิดจากกิเลสใหม่ พอมันเกิดจากกิเลส พอเวลาเราคิดไปด้วยปัญญาของเรา นี่เราเข้าใจของเราไง เราเข้าใจของเราว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา เราก็ใช้ปัญญาของเรา

เราใช้ปัญญากันใหญ่เลย โอ้โฮ.. อย่างนี้เป็นปัญญาๆ นะ เวลาปฏิบัติแล้วจะต้องสะดวกต้องสบายนะ เวลาปฏิบัติไปแล้ว เห็นไหม เมื่อก่อนเป็นคนขี้โกรธ ขี้โลภ ขี้หลง

นำคุณเลย พอมาปฏิบัติธรรม เดียวนี้เป็นคนดีหมดเลย.. มันยังไม่โดนอะไรกระทบ มันยังไม่โดนอะไรไปสะกิด ถ้าสะกิดแล้วนะไอ้ที่ว่าไม่มีกิเลสๆ คุณซิ มันจะออกใหม่ ออกมาทั้งนั้นแหละ มันเป็นเรื่องไม่จริง แต่ถ้าจะเอาเรื่องความจริงละ เอาเรื่องความจริงเราต้องเผชิญกับความจริงไง

เราเผชิญกับความจริง เห็นใหม่ กว่าเราจะเอาใจของเราให้อยู่ในอำนาจของเรา กว่าเราจะทำความสงบของใจขึ้นมา เขาบอกว่าทำความสงบของใจทำไม มันเสียเวลา ใช้ปัญญาไปเลย.. เวลาใจมันปลิ้นนี่นะ เวลามันวางแผนกันนะ ถ้าสมาธิมันดีนะมันวางแผนได้ลึกซึ้ง คุณซิ เดียวนี้เขาปลิ้นธนาคารเขาซุกเข้าไปนะเข้าไปเปิดธนาคาร นี่มันวางแผนใหม่ ? ปัญญาหรือเปล่านะ ? ปัญญาหรือเปล่า ? ปัญญาทั้งนั้นแหละ แต่ปัญญาใช้ในทางที่ผิด

นี่ก็เหมือนกัน แล้วถ้าเราทำความสงบของใจเราเข้ามาละ ถ้าความสงบของใจนะ ถ้าใจมันสงบเข้ามานี่มันควบคุมระหว่างความถูกต้องความผิดนี่ไง นี่ถ้าเวลาเรามีศีล มีสมาธิ มีปัญญา.. ถ้าไม่มีศีลทำสมาธิได้ไหม ? ได้ ถ้าคนทำสมาธิได้แล้ว เวลาทำสมาธิแล้วเขาใช้อะไร เขาใช้สมาธิของเขา

สมาธินะ.. เวลาที่มีสมาธิขึ้นมา คุณซิ เวลาทำคุณไสย ทำสิ่งต่างๆ มนต์ดำนี่ นั่นละเขาใช้สมาธินะ ถ้าสมาธิใครละเอียดลึกซึ้ง สิ่งที่เขาทำจะมีคุณภาพ แต่ถ้าสมาธิเขาอ่อนแอ คุณภาพนั้นมันจะอ่อนแอไปด้วย เห็นไหม มันก็ต้องใช้สมาธิเหมือนกันแหละ แต่ถ้ามีศีลขึ้นมา.. ปาณาติปาตา อทินนา

ปาณาติคือไม่ล่วงเกินกัน ไม่ทำร้ายกัน นี่แล้วเวลาเราทำร้ายไปนี่มันผิดศีล มันผิดศีลเรารู้ว่ามันผิดศีล เราเป็นคนทำเอง เราเป็นคนตั้งใจเอง แล้วเราทำไป เราถือศีลนี้เรารู้ไง เห็นไหม เราทำเองเรารู้เอง ศีลนี้มันทำให้สมาธิเป็นสัมมาสมาธิ

ศีล สมาธิ ปัญญา ! ถ้ามีศีลขึ้นมา ศีลคือความปกติของใจ เวลาเราทำอะไรนี่มันกระทบกระเทือนเรารู้อยู่แล้ว พอรู้อยู่แล้ว พอเวลาทำเข้ามา มันทำเข้ามาให้จิตสงบเข้ามา นี่มันจะสงบได้อย่างไร เพราะมันมีความระแวงระวังมาตั้งแต่ถือศีลแล้วไง พอสมาธิมันเข้ามา สมาธินี้.. เพราะคำว่ามีสมาธินะ คุณซิ คุณเด็กนะ เด็กที่มันใช้ปัญญากัน เด็กที่สมาธิสั้น

เขาทำอะไรเขาจะสะดวกตามใจของเขา เด็กที่มันสมาธิยาว เด็กที่มีจุดยืนมากกว่า เห็นไหม เด็กคนนั้นจะฉลาดกว่า

จิตใจเหมือนเด็ก.. ถ้าจิตใจมันมีสมาธิขึ้นมา เห็นไหม เหมือนเด็ก เหมือนจิตที่มีสมาธิขึ้นมาเนี่ย เด็กคนนี้จะควบคุมตัวเองได้มากกว่าเด็กที่มีสมาธิสั้นๆ ใจไม่ไหว เด็กที่ควบคุมตัวเองไม่ได้ก็อย่างหนึ่ง เด็กที่ควบคุมตัวเองได้เป็นอย่างหนึ่ง

จิตที่ควบคุมไม่ได้เป็นอย่างหนึ่ง ! จิตที่ควบคุมได้เป็นอย่างหนึ่ง !

จิตที่ควบคุมไม่ได้คือปัญญาที่เราใช้กันปกตินี้ไง มันควบคุมไม่ได้หรอก.. แล้วมันเกิดขึ้นมานี้ เพียงแต่เราศึกษาธรรมของพระพุทธเจ้า เราศึกษาธรรมว่านี่คือธรรมะต่างๆ แล้วปฏิบัติแล้วสบาย.. มันเป็นการปฏิเสธใจ ปฏิเสธข้อเท็จจริง

ดูสิ ถ้าเราได้ทานข้าวขึ้นมาเนี่ยเรารู้ถึงความอึดใจไหม ถ้าเราไม่ได้ทานข้าวแล้วเรานึกว่าอึดมันอึดไหม นี่ก็เหมือนกัน จิตถ้ามันยังไม่มีการปฏิบัติ มันยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงของมัน มันไม่มีศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมาเนี่ย มันชำระกิเลสได้อย่างไร มันมีอะไรไปชำระกิเลส มันมีอะไรขึ้นต้น มันมีอะไรเป็นจุดเริ่มต้น แล้วมีอะไรไปจบ ขบวนการของมัน มันทำได้อย่างไร

ขบวนการของจิตที่มีการกระทำมันต้องมีเริ่มต้น มีระหว่างกระทำ เห็นไหม ระหว่างๆ นี้ ระหว่างที่มันมีการกระทำ พอระหว่างปั๊บเราก็บอกว่าอันนี้เป็นความทุกข์ อันนี้เป็นความที่เราวิตกกังวล อันนี้เป็นสิ่งที่เราไม่ยอมทำ.. มันเป็นธรรมดา ไม่อย่างนั้นคนเรานี้ การปฏิบัติเรา ทำไมเวลาทำความสงบของใจเข้ามาทำไมคิดสมาธิละ

เวลาทำความสงบของใจนะเราเข้าใจ นี่ตอนนี่ที่เขาปฏิบัติกัน ที่หลงทางกัน หลงทางกันว่าเขาทำปัญญาอบรมสมาธิ คือพยายามบังคับใจของเราเข้ามาสู่ความสงบ เขาคิดว่าอันนั้นเป็นผลไง แต่เวลาทำขึ้นมาคิดสมาธิแล้วนี่..

คำว่าคิดสมาธิคือคิดว่าสมาธิเป็นนิพพานไง ถ้าเข้าไปถึงสมาธิแล้วก็ว่าสมาธิมันว่างๆ ก็คิดว่าสมาธิเป็นนิพพาน พอคิดว่าสมาธิเป็นนิพพาน เห็นไหม นี่มันต้องออกทำงาน พอออกทำงานนี่มันไม่ยอมทำ ถ้าออกทำงานอันนั้นมันถึงเป็นวิปัสสนา วิปัสสนาอันนี้มันถึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ไง ที่ว่าวิปัสสนาๆ ที่ว่าฆ่ากิเลส

นี่มันเป็นปัญญาอันนั้น ปัญญาอันนั้นเขาเรียกโลกุตตรปัญญา.. อันนี้อันที่เป็นปัญญาเราคือโลกียปัญญา อันนั้นเป็นโลกุตตรปัญญาคือปัญญาที่พ้นจากโลก ถ้าปัญญาที่พ้นจากโลกนี่มันเป็นอย่างไร..

นี่พูดถึงธรรม เห็นไหม เราศึกษากันมาแล้ว นี่การศึกษาเป็นอย่างหนึ่ง ศึกษามาแล้วมีความจำ นี่พอเป็นความจำขึ้นมาเราบังคับตัวเราเอง ด้วยจริต ด้วยนิสสัยนะ ถ้าจริตนิสสัยของคนควบคุมตัวเองได้ดีมาก บางคนควบคุมตัวเองไม่ได้.. นี่มันมีกรรมเก่ากรรมใหม่นะ เราจะบอกว่าเราพูดไปแล้วนี่มันกระเทือนถึงคนบางคน บางคนถ้าเป็นอย่างนั้นก็ว่ากระเทือน

คำว่ากระเทือนนี้เราต้องเข้าใจว่าสิ่งนี้มันเป็นเรื่องสุควิสัย เขาเรียกว่าวิบาก.. วิบากนี่มันมาแต่อดีต คำว่าวิบากมันเกิดขึ้นมาแล้วนี่วิบาก ! วิบากมันเป็นผลไง ผลของการกระทำ กรรมเก่ามันสร้างมา สิ่งที่เราประสพกันอยู่นี้มันเกิดจากกรรมเก่า กรรมใหม่มันมีกรรมเก่ามา.. กรรมใหม่คือกรรมปัจจุบันนี้ คือเวลาปัจจุบันนี้ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่าการปฏิบัติธรรม.. นี่เป็นปัจจุบันธรรม !

ปัจจุบันธรรมคือปฏิบัติเดี๋ยวนี้ การปฏิบัติเดี๋ยวนี้ รู้เดี๋ยวนี้ พุทธิกรรมเดี๋ยวนี้ แต่สิ่งที่เป็นเดี๋ยวนี้มันต้องมีผลรองรับ.. ผลรองรับ เห็นไหม ผลรองรับคือกรรมเก่า กรรมเก่าทำให้เราเกิดเป็นมนุษย์ เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นี้ เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วนี่มันเป็นจริตนิสสัย นี่มันมีกรรมเก่า ทีนี้กรรมเก่านี้เราจะปฏิเสธว่าเวลาเราปฏิบัติแล้วเหมือนนักกีฬาเลย สตาร์ททีเดียวกัน

ใช่ ! สตาร์ทจุดเดียวกันนะ แต่ต้นทุนไม่เหมือนกัน ต้นทุนของใจนี่มันไม่เหมือนกัน ต้นทุนของคนทำดีทำชั่วมาของใจมันไม่เท่ากัน ถ้าไม่เท่ากันนี่มันเป็นที่ยุติธรรม มันเป็นมุมมอง มันเป็นที่สนคดี มันถึงแตกต่างกัน.. ทีนี้ที่สนคดีแตกต่างกัน ต้นทุนแตกต่างกัน เวลาปฏิบัติจะให้เหมือนกันนี่มันเป็นไปได้อย่างไร มันเป็นไปได้เพราะต้นทุนที่มันแตกต่างกัน พุทธิกรรมของจิตมันมาแตกต่างกัน

นี่การแตกต่างกัน ใครแตกต่างกันอย่างไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเอตทัคคะ เห็นไหม นี่พระอรหันต์ ๘๐ องค์ที่เลิศๆ นั่นนะต้นทุนแตกต่างกัน แล้วผลออกมาที่แตกต่างกัน แล้วการกระทำของเราเนี่ย เราปฏิบัติของเรามันก็อยู่ที่ใจของเราใช่

ใหม่ เราถึงบอกว่ามันเป็นวิบาก มันเป็นผลของเรามาแล้ว มันเป็นกรรมเก่าคือสิ่งที่เราทำมาอย่างนี้เอง กรรมเก่านี้ พอศาสนาสอนเรื่องกรรมมันก็เหมือนว่ามันเป็นการปฏิเสธเป็นการไม่ยอมรับความจริง

ยอมรับความจริง แต่ความจริงมันมีที่มา ! กรรมเก่าคือที่มา ที่มาที่ว่านี่.. นี่ที่มาที่ใครปฏิเสธที่มาของเราได้ ใครปฏิเสธเราได้ ในปัจจุบันนี้ ที่ทำอยู่ปัจจุบันนี้มันจะเป็นที่มาไปข้างหน้า แล้วถ้าเราทำอยู่เดี๋ยวนี้บอกไม่มีกรรมๆ พอมันมีผลไปข้างหน้า เราก็ไปปฏิเสธเอาข้างหน้าว่าสิ่งนั้นไม่ถูกต้อง ไม่ถูกต้อง.. ไม่ถูกต้องก็เราทำอยู่นี่ไง สิ่งที่เป็นหัวใจของเราเนี่ยมันไม่ถูกต้อง หรือจะถูกต้องมา มันเป็นเรื่องที่ว่าเป็นจิตนิสัย เป็นการสร้างมา นี่การสร้างมาต้นทุนมันไม่เหมือนกัน เราถึงจะต้องมาแก้ไขของเราเนี่ย

ปัจจุบันธรรมนะ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้.. ศีล สมาธิ ปัญญา เพราะถ้าไม่มีศีลเป็นตัวกลาง ทุกคนจะบอกว่าเราทำถูกต้องหมด แล้วถ้าศีลแล้วนี่ ศีลของคนเห็นใหม่ มันจิตนิสัยอีกแหละ เข้มข้น ปานกลางหรืออ่อนขนาดไหน แต่ ! แต่ถ้ามันพ้นจากสิ่งนี้ไป พ้นจากการควบคุมนี้ไป นี่มันออกเป็นมิจาได้

ฉะนั้นถ้าอยู่ในศีล ศีลนี้มันทำให้เป็นสัมมา สัมมาคือไม่ออกนอกกลุ่มออกทางใจ ทุกคนจะเข้าข้างตัวเอง ทุกคนจะเห็นว่าตัวเองถูกต้อง แต่จะถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตัดสินกันด้วยศีล.. ศีลนี้เป็นตัวหลัก

แต่ศีลนี้มันมีอย่างหยาบ มีอย่างกลาง มีอย่างละเอียด มันแตกต่างกัน ฉะนั้นถ้าบอกว่ามันต้องตรงเปรี๊ยะ ตรงเปรี๊ยะนี้เหมือนเธรต่องบาตรไม่ได้หรอก.. การปฏิบัติเวลาเราทำงาน เห็นใหม่ จะทำตามกฎหมดตลอดไปนี่มันทำงานไปไม่ได้ ทำตามกฎอยู่แต่บางอย่างมันมีเทคนิคที่จะต้องทำไปให้ได้

นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติมันต้องมีอุบาย มีวิธีการที่เราจะทำให้หัวใจนี้ผ่านวิกฤติผ่านวิกฤติที่ว่ามันต่อต้าน เวลามันมีประสบการณ์ในใจนี้เราจะผ่านวิกฤติอันนี้ไปเป็นประการๆ ไปนะ.. แล้วเวลาผ่านวิกฤติอย่างนั้น ใครผ่านวิกฤติมาก จิตของใครสงบสุขสงบมาก มันจะมีประสบการณ์มาก อันนี้จะมาสอนลูกศิษย์ลูกหา

ครูบาอาจารย์เราที่สอนลูกศิษย์ลูกหาที่สอนออกมาจากประสบการณ์ของจิต จิตมันวิฤติมากน้อยแค่ไหนเขาจะมีปัญญามาก ถ้าใครขีปปาปัญญาณะ ตรัสรู้เร็ว ง่ายนี้เวลาเขามอบอกว่าปัญหาเป็นอย่างนั้น.. มันไม่น่าจะมีเพราะเราไม่เคยเจอ มันไม่น่าจะเป็นเพราะมันไม่เคยเจอ แต่ครูบาอาจารย์ของเราแต่ละองค์นะ บางองค์นี้ผ่านวิฤติมารุนแรงมาก บางองค์ปฏิบัติราบเรียบมานี้ เวลาแสดงธรรมมันจะออกมาจากประสบการณ์นี้ละ

ถ้าประสบการณ์ของครูบาอาจารย์บางองค์ของเรา ประสบการณ์นี้ผ่านวิฤติมาก วิฤติอันนั้นเวลาใครเจอ “นี่เราเจอแล้ว เราเจอแล้ว.. เราเจอแล้วแล้วเราเข้ามาอย่างไร เราแก้ไขมาอย่างไร” แล้วก็แนะนำกันตามประสบการณ์นั้น แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านยังไม่เคยเจอ มันก็ต้องค้นหา.. นี้พูดถึงการหาครูบาอาจารย์ ผู้ที่ชำนาญการแต่ละแขนงแต่ละอย่าง เอตทัคคะ ๘๐ องค์นะ นี้ประสบการณ์ของจิต

ฉะนั้นเราจะบอกว่าเวลาเราปฏิบัติขึ้นมา การศึกษานี้เราศึกษาแล้ว ศึกษามาเป็นแผนที่ เราลงไปในพื้นที่นะ สิ่งที่เป็นแผนที่ไม่บอกอีกมหาศาลเลย ฉะนั้นการศึกษานี้ สาธุ.. ถูกต้องหมดแหละ นี้พระไตรปิฎกนี้ถูกต้องหมดแหละ แต่เพราะความเห็นของเรามันผิด ความเห็นของเราให้คะแนนตัวเองมากเกินไปเกินความเป็นจริง แต่พอเราปฏิบัติขึ้นมาแล้วพอมันเป็นความจริง นี้กับทฤษฎีนั้นกับแผนที่นั้นอันเดียวกันเลย

แต่ปัจจุบันนี้ที่มันมีปัญหาอยู่ ปัญหาของเราที่เราให้คะแนนเกินไป หรือเราบอกว่ามันเป็นไปไม่ได้ เห็นไหม เราคิดของเรากันไปเอง แต่ถ้าไปถึงจุดนั้นแล้วนะทฤษฎีกับความเป็นจริง คุณิ ผู้ประสบความสำเร็จทางโลก เห็นไหม เขาประสบความสำเร็จแล้วนี้เขาก็เสียสละของเขามาสอนนักศึกษา เพื่อเอาประสบการณ์ของเขาขึ้นมาสอน..

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประสบความสำเร็จมาแล้ว แล้วเขียนธรรมวินัยไว้ วางธรรมวินัยไว้เป็นความจริง แต่เรายังไม่มีความจริงของเรา เราจึงต้องตั้งใจของเราเราจะเอาคุณงามความดีไป

เราได้ทำบุญกุศลกันแล้วนะ เราเป็นชาวพุทธนะ เราเชื่อในพุทธศาสนา เราได้ทำบุญกุศล บุญกุศลจะเป็นที่พึ่งอาศัย อกุศลทำให้เราทุกข์เรายาก แล้วสิ่งที่เป็นธรรม.. เป็นธรรมก็ว่ามันไม่เป็นอามิส มันเป็นธรรมในข้อเท็จจริงของมัน

“สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี”

ความสุขที่แสวงหากันนี้ เราแสวงหาปัจจัยเครื่องอาศัย ได้สิ่งใดเป็นอามิส พอใจแล้วมีความสุข.. ความสุขเกิดจากได้รับ ได้เสพ กับความสุขเกิดจากตัวมันเอง ความสุขเกิดจากความอึดเต็มของตัวมันเอง แล้วความสุขกับการชำระกิเลส เห็นใหม่ มันแตกต่างกัน มันละเอียดลึกซึ้งแตกต่างกัน มันถึงต้องมีวิธีการ มีการกระทำที่แตกต่างกัน เพราะผลมันแตกต่างกัน เหตุมันต้องแตกต่างกันเป็นธรรมดา.. เราต้องตั้งใจของเรา ทำของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา

เราเกิดมาชาตินี้แล้วนะ เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ พบพุทธศาสนา.. เราจะหยิบฉวยจับต้องสิ่งใดเป็นประโยชน์กับชีวิตของเรา เป็นประโยชน์กับจิตของเรา สมบัติเครื่องอาศัยทุกคนก็หาทานี้ เราก็รู้กันอยู่ มีมากหรือน้อยก็ทุกข์เหมือนกัน คนจนก็ทุกข์ประสาคนจน คนชั้นกลางก็ทุกข์ประสาคนชั้นกลาง คนรวยก็ทุกข์ประสาคนรวย ทุกข์ทั้งนั้นแหละ เพราะอะไร เพราะจิตใจ เห็นใหม่ จิตใจมันไม่มีอะไรเป็นที่รองรับมัน จิตใจมีธรรมชาติเท่านั้นเป็นที่รองรับมัน

อย่างเช่น ปัจจุบันนี้เราก็เอาปัญญาของเราแยกแยะดีหรือชั่วนี้รองรับมัน ถ้ามีปัญญาแยกแยะดีหรือชั่ว นี้รองรับไว้ก่อน เห็นใหม่ แล้วถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา เราเห็นคุณเห็นโทษขึ้นมา นี่มันรู้ของมันเอง เด็กมันไม่รู้จักไฟมันอยากเล่นนะ เด็กมันไปจับไฟแล้วมันร้อนนะมันรู้ของมันเอง แล้วมันจะไม่กลัวจับ

จิต.. ถ้ามันได้ประสบการณ์ของมันแล้วมันจะรู้ตัวของมันเอง มันจะรักษาตัวของมันเอง เพื่อประโยชน์กับมัน เอวัง